

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 326/2023-15

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) a sudcov Jany Laššákovvej a Petra Molnára v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. v Ústave na výkon trestu odňatia slobody [REDAKOVANÉ], proti rozsudku Okresného súdu Trnava sp. zn. 28 Tk 4/2021 z 9. novembra 2021, uzneseniu Krajského súdu v Trnave sp. zn. 5To 9/2022 z 24. februára 2022 a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Tdo 73/2022 z 18. januára 2023 takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**
2. Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 15. marca 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Súčasne žiada o ustanovenie advokáta v konaní pred ústavným súdom, pretože je nemajetný.
2. Z ústavnej sťažnosti a zistení ústavného súdu vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 28 Tk 4/2021 z 9. novembra 2021 uznaný za vinného zo spáchania obzvlášť závažného zločinu vraždy podľa § 145 ods. 1 a 2 písm. b) a c) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. c) a § 139 ods. 1 písm. c) Trestného zákona. Sťažovateľovi bol uložený trest odňatia slobody nepodmienečne vo výmere 23 rokov a súd mu súčasne uložil ochranný dohľad v trvaní troch rokov. Sťažovateľ bol zaradený na výkon trestu do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s maximálnym stupňom stráženia.
3. Proti rozsudku okresného súdu podal sťažovateľ prostredníctvom svojho obhajcu odvolanie 8. decembra 2021 (doplnil ho svojimi podaniami 14. decembra 2021 a 4. januára 2022 – tieto

listiny, ako aj rozhodnutia všeobecných súdov si ústavný súd vyžiadal z okresného súdu a dohľadal tiež na internete, pozn.) z dôvodov uvedených v § 321 ods. 3 písm. a) až e) Trestného poriadku, čo sa týka výroku o treste, pretože napadnutý rozsudok považoval za nesprávny a nezákonný. Súd nezohľadnil pri rozhodovaní o treste jeho vyhlásenie o vine v zmysle § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, ktoré urobil na hlavnom pojednávaní 9. septembra 2021.

4. Krajský súd uznesením sp. zn. 5 To 9/2022 z 24. februára 2022 odvolanie sťažovateľa podľa § 319 Trestného poriadku zamietol.

5. Proti uzneseniu krajského súdu podal dovolanie sťažovateľ 20. júna 2022 z dôvodov podľa § 371 ods. 1 písm. c), h) a i) Trestného poriadku, a to v časti výroku o treste, ako aj proti konaniu, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, s ktorým v napadnutej časti v celom rozsahu nesúhlasil. O dovolaní rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. I Tdo 73/2022 z 18. januára 2023 tak, že dovolanie podľa § 382 písm. c) Trestného poriadku odmietol.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v podstatnom považuje závery v napadnutých rozhodnutiach z ústavného hľadiska za nesprávne a nezákonné s následkom porušenia práva na spravodlivý proces. Išlo v podstate o inkvizičný proces s cieľom vymoženía si jeho priznania bez následného zohľadnenia tohto priznania na výšku trestu. V jeho prípade bol uložený ešte vyšší trest, ako by to bolo po vykonanom dokazovaní v konaní, ak by bola vypočítaná jeho dcéra, ktorá bola v tom čase doma. Obdobne aj zo znaleckých posudkov vyplýva, ak by sa dôkladne posudzovali, tak súd mohol dospieť k inému miernejšiemu záveru o výške trestu. Vyhlásenie o vine bolo urobené sťažovateľom tiež pod emočným nátlakom bez predchádzajúcich porád s advokátom a po nedostatočnom poučení zo strany okresného súdu. Sťažovateľ priznáva, že je vinný, že zbil svoju manželku takým spôsobom, že zraneniam po určitom čase podľahla, ale nevedel, že to bude mať pre ňu také tragické následky. Takisto súd nezohľadnil jeho ľútosť nad týmto činom a nebral do úvahy jeho tvrdenie, že nemal nikdy úmysel usmrtiť svoju manželku, ako to vyplýva z odôvodnenia rozsudku prvostupňového súdu.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namiatané porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v prvostupňovom konaní, odvolacom a dovolacom konaní v trestnej veci sťažovateľa, ktorým predchádzalo prijatie vyhlásenia sťažovateľa podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku na hlavnom pojednávaní v konaní pred okresným súdom. Sťažnostná argumentácia spočíva v tom, že napriek priznaniu viny sťažovateľom došlo k uloženiu neprimeraného trestu odňatia slobody v trvaní 23 rokov, ktorého účinný súdny prieskum (právnej kvalifikácie zisteného skutku) bol odmietnutý všetkými stupňami súdov. Sťažovateľ namieta tiež nenaplnenie všetkých obligatórnych znakov skutkovej podstaty trestného činu vraždy v jeho prípade.

III.1. K namietanému porušeniu sťažovateľom označených práv napadnutým rozsudkom okresného súdu:

8. V čl. 127 ods. 1 ústavy je zakotvený princíp subsidiarity („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), ktorý znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv sťažovateľa a vecne sa zaoberať ústavnou sťažnosťou iba vtedy, ak sa sťažovateľ nemôže domáhať ochrany svojich práv pred všeobecným súdom. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany tohto základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ môže domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonne upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (napr. m. m. I. ÚS 103/02, I. ÚS 6/04, II. ÚS 122/05, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06). Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde (obdobne III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

9. Sťažovateľ mal k dispozícii proti rozsudku okresného súdu z 9. novembra 2021 riadny opravný prostriedok – odvolanie, ktorý aj využil. Vzhľadom na právomoc krajského súdu posúdiť správnosť a zákonnosť postupu prvostupňového súdu a jeho rozhodnutia, a tým poskytnúť sťažovateľovi ochranu jeho práva na spravodlivý proces v prípade zistenia, že došlo k jeho porušeniu, je právomoc ústavného súdu preskúmavať prvostupňové rozhodnutie vylúčená. Preto ústavnú sťažnosť v tejto časti bolo potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu práv uznesením krajského súdu:

10. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01).

11. Ústavný súd v prvom rade nie je oprávnený zaoberať sa rozhodnutím o vine a treste (II. ÚS 31/94, I. ÚS 265/2016) ani otázkou právnej kvalifikácie skutku, ktorý je predmetom trestného stíhania a o ktorom sa s konečnou platnosťou koná a rozhoduje pred všeobecnými súdmi (I. ÚS 18/00). Inými slovami, úlohou súdnej ochrany ústavnosti poskytovanej ústavným súdom nie je chrániť občana pred skutkovými omylmi všeobecných súdov, ale chrániť ho pred takými zásahmi do jeho práv, ktoré sú z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné (I. ÚS 17/01). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy taktiež vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

12. Sťažovateľ ústavnú sťažnosť voči krajskému súdu nekoncipoval tak, aby sa z nej dalo vyvodiť, ako malo napadnuté uznesenie krajského súdu poškodiť jeho právo na spravodlivý proces. Je však zrejmé, že napadnuté uznesenie napadol dovolaním, formulujúc tie isté námietky ako v konaní pred ústavným súdom. Preto ústavný súd konštatuje existenciu procesnej prekážky brániacej prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, ktorou je nedostatok právomoci ústavného súdu. Trestný poriadok zakotvujúci inštitút dovolania (ako mimoriadneho opravného prostriedku) poskytoval priestor pre sťažovateľa aj na uplatnenie námietok týkajúcich sa pochybení konajúceho krajského súdu, ktorú aj využil. Ochranu právu na spravodlivý proces bol teda oprávnený a zároveň povinný poskytnúť najvyšší súd. Táto skutočnosť teda vylučuje právomoc ústavného súdu preskúmať námietky sťažovateľa proti uzneseniu krajského súdu.

13. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa i v tejto časti odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu práv uznesením najvyššieho súdu:

14. V súlade s uvedeným sa tak ústavný súd zameril na to, či najvyšší súd ako súd dovolací po preskúmaní veci posúdil dovolanie sťažovateľa ústavne akceptovateľným spôsobom, keď ho napadnutým uznesením odmietol tým, že nie sú splnené dôvody dovolania proti uzneseniu krajského súdu.

15. Ústavný súd sa oboznámil s obsahom napadnutého uznesenia krajského súdu a tiež obsahom dovolania sťažovateľa. K dôvodom nevypočutia dcéry sťažovateľa sa vyjadril krajský súd tak, že vo vzťahu k rozhodnutiu o treste by vykonanie takéhoto dôkazu neprineslo žiadne dôležité skutočnosti, ktoré by mohli ovplyvniť samotné rozhodnutie o treste, pretože prvostupňový súd vykonal rozsiahle dokazovanie, ktoré bolo zamerané na preskúmanie osobnosti obžalovaného sťažovateľa, prípadných motívov alebo pohnútok jeho konania a možnosti jeho resocializácie. Tieto zistenia boli premietnuté do záverov, ktoré sa týkajú naplnenia jednotlivých účelov trestu, tak ako ich sleduje ustanovenie § 34 ods. 1 Trestného zákona. K námietke nesprávneho výšky uloženého trestu odňatia slobody na 23 rokov sa krajský súd vyjadril tak, že zohľadnil jeho vyhlásenie o vine, a pritom vychádzal aj zo stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sp. zn. Tpj 55/2016 z 27. júna 2017, na zjednotenie v otázke možnosti/nemožnosti priznania poľahčujúcich okolností podľa § 36 písm. n) a l) Trestného zákona v prípade prijatia vyhlásenia sťažovateľa o uznaní viny podľa § 257 ods. 1 písm. b) alebo c) Trestného poriadku. Následne uviedol, že podľa tohto stanoviska súd po podaní obžaloby rozhoduje spor medzi obžalobou a obhajobou podľa pravidiel kontradiktórneho procesu – objasňovanie (v zmysle zistenia skutkového stavu veci) je doménou orgánov činných v trestnom konaní podľa § 2 ods. 10 Trestného poriadku. Preto samotné priznanie sťažovateľa nemôže byť poľahčujúcou okolnosťou podľa § 36 písm. n) Trestného zákona, ak odvolací súd nepovažoval v konaní za preukázané, že by sťažovateľ úprimne oľutoval spáchanie trestného činu.

16. Následne sa najvyšší súd k nosnému dôvodu dovolania sťažovateľa podľa § 371 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku (zásadné porušenie práva na obhajobu) vyjadril najprv všeobecne na s. 17 a neskôr konkrétne na s. 19 a s. 20, takto: *«K uplatneniu uvedeného dovolacieho dôvodu vo vzťahu čo do výroku o treste musí dovolací súd zopakovať, že obvinený na hlavnom pojednávaní na okresnom súde urobil vyhlásenie podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku o vine, ktoré bolo súdom prijaté a na tomto základe bol vynesený rozsudok súdu prvého stupňa. Vo vzťahu*

k vyhláseniu obvineného o vine dáva najvyšší súd súčasne do pozornosti ustanovenie § 257 ods. 5 Trestného poriadku, podľa ktorého „ak obžalovaný na hlavnom pojednávaní vyhlásil, že je vinný zo spáchania skutku alebo niektorého zo skutkov uvedených v obžalobe, alebo urobil vyhlásenie podľa odseku 4, súd v tomto rozsahu postupuje primerane podľa § 333 ods. 3 písm. c), d), f), g) a h) a zároveň obžalovaného poučí, že súdom prijaté vyhlásenie o vine, ak aj súdom prijaté vyhlásenie, že nepopiera spáchanie skutku uvedeného v obžalobe, je neodvolateľné a v tomto rozsahu nenapadnuteľné odvolaním oni dovolaním okrem dovolania podľa § 371 ods. 1 písm. c)“», ako aj poukázal na uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 6 Tdo 3/2016 zo 14. apríla 2016. uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 12, roč. 2017 (R 12/2017), „v zmysle ktorého ustanovenie § 257 ods. 5 resp. a ustanovenie § 334 ods. 4 Trestného poriadku nemožno vykladať izolovane, ale v súhrne s ďalšími ustanoveniami upravujúcimi postup v konaní o dovolaní, a to ustanoveniami § 369 ods. 1 a ods. 2 a § 372 ods. 1 (veta prvá) Trestného poriadku. Proti rozsudku, ktorý bol vyhlásený po prijatí vyhlásenia obvineného o priznaní viny (§ 257 ods. 5 Trestného poriadku) a proti rozsudku, ktorým súd schválil dohodu o vine a treste (§ 334 ods. 4 Trestného poriadku) dovolanie môže podať len minister spravodlivosti, a to na podnet obvineného alebo na podnet inej osoby (§ 369 ods. 1, § 371 ods. 1 písm. c), § 372 ods. 1 Trestného poriadku).“.

17. Napokon sa najvyšší súd primerane a zrozumiteľne vyjadril aj k ostatným námietkam sťažovateľa, ako to vyplýva z napadnutého uznesenia na s. 21 až 26, a to k neúplnosti skutkových zistení, ako aj nevykonaniu ďalšieho dokazovania, či k výške uloženého trestu. Preto ústavný súd všetky tieto jasné závery najvyššieho súdu hodnotí v okolnostiach prejednávanej veci ako ústavne udržateľné, t. j. také, ktoré nie sú dostatočne kvalifikované vyprovokovať jeho kasačnú ingerenciu.

18. Ústavný súd dáva do pozornosti svoju ustálenú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. t. j. najvyššieho súdu, a nie do právomoci ústavného súdu (IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (m. m. II. ÚS 324/2010), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné (m. m. IV. ÚS 239/2021).

19. Ústavný súd nezistil v prípade sťažovateľa takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup dovolacieho súdu nemajúci oporu v zákone. Najvyšší súd sa v odôvodnení svojho uznesenia dostatočne vyjadril k jednotlivým dovolacím dôvodom uplatneným sťažovateľom v dovolaní, pričom z jeho záverov nevyplýva taká aplikácia príslušných zákonných ustanovení, ktorá by bola popretím ich podstaty či zmyslu, preto uznesenie nevykazuje znaky zjavnej neodôvodnenosti ani arbitrárnosti.

20. S prihliadnutím na uvedené zistenia preto ústavný súd dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom práva na spravodlivý proces neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavnú sťažnosť sťažovateľa v tejto časti odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom:

21. Ústavný súd môže podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej majetkové pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti. Tieto tri predpoklady na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom ustanoviť (I. ÚS 333/2020). V prípade ústavnej sťažnosti, pri ktorej je daný dôvod na jej odmietnutie, ide o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, a preto neboli splnené podmienky na ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom a ústavný súd žiadosti sťažovateľa podľa § 37 ods. 1 zákona o ústavnom súde nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. júna 2023

Luboš Szigeti
predseda senátu